MARKUS ÅBERG

"Det var som om jag följde osynliga riktningar som bara gick att uppfatta om jag var tillräckligt uppmärksam."

GLAS KARTORNA

Novell

Markus Åberg
Glaskartorna

E-novell, 2022
DPM001

För att vila fötterna och ta skydd från den gassande solen klev jag in i Antikvariat Kolon på söder i Stockholm. Det var där allting började. Besöket var oplanerat, men jag kände mig genast som hemma trots att det var första gången som jag var här. Damm strilade i luften och böckerna tycktes vara väl sorterade i hyllorna. I stökiga antikvariat är det annars så svårt att hitta, jag föredrar att kunna orientera mig, vilket även gäller för livet i övrigt om jag tänker efter.

Hit borde jag gå oftare.

Jag haltade längre in, till följd av skoskav från nya skor, och nickade artigt till en kvinna vid kassaapparaten. Hon log mot mig och antecknade med en blyertspenna något i en anteckningsbok. Det verkade som om hon inte tänkte besvära mig med att vara frågvis eller hjälpsam. Jag tyckte instinktivt bra om henne, kanske just på grund av att hon hade den goda smaken att lämna mig ifred.

Jag trängde mig längre in och låtsades som om jag visste vart jag var på väg och hamnade vid en poesiavdelning. Också här kände jag mig som hemma trots att poesi vanligtvis inte är vad jag brukar läsa. Jag blev positivt överraskad över att jag kände igen några titlar. I sådana här situationer kan jag länge fastna och bli osäker på vad jag letar efter, men genast fattade jag tycke för en bok med framsidan vänd utåt, kanske placerad så av kvinnan jag nyss passerade. Boken hette ”Riktningar” och var skriven av Jonas Eng,

en för mig okänd författare. På framsidan fanns en stämningsfull bild på ett övergivet hus vid en insjö i skymningsljus. Poesi är inte vad jag vanligtvis läser som sagt, jag är mer en deckarläsare, men eftersom jag av en slump hamnade i antikvariatet och så tydligt drogs till just den här boken så tänkte jag att det var förutbestämt att jag skulle köpa den. Nästan som om jag inte hade ett val. Priset var dessutom riktigt billigt.

När jag överräckte diktsamlingen till kvinnan bakom kassan hade det blivit behagligt svalt och kjolen klibbade inte längre om benen. Utanför antikvariatet framskred livet som en pågående feber, men bland bokhyllorna stod tiden stilla. Hon kände igen boken och log.

”Det var Jonas som lämnade in boken till oss. Han brukar komma hit och köpa poesi ibland.”

Det fängslade mig. Det var som om Jonas stod mig lite närmre än för några sekunder sedan. Nästan som om vi var bekanta. Jag ville veta mer och frågade:

”Kommer han ofta?”

”Nja, nu var det längesedan. Och han är lite speciell förstås. Lite svår att ha och göra med.”

”Det kanske blir så om man skriver för mycket”, sa jag men frågade nyfiket och kanske lite för rättframt:

”Konstig på vilket sätt då?”

”Jag vill inte prata illa om honom, men han är intensiv och har bestämda åsikter. Pratar mycket om sig själv och sitt skrivande. Jag tror han skulle må bra av att inte ta sig själv på så stort allvar. På sistone har han pratat mycket om Det negativa arbetet. Känner du till vad det är?”

”Nej!” medgav jag men blev intresserad.

”Om jag förstår rätt, utifrån vad han har berättat, så är det en sammanslutning av författare som ägnar sig åt livsåskådning och ockultism. Han är medlem men var nyligen arg över en refusering av en artikel som

han skrev till deras medlemsskrift. Det tror jag ger en ganska rättvis bild av vem han vill vara, eller tror sig vara.”

Jag betalade och stoppade boken i min väska. Jag föreställde mig att Jonas var lite obehaglig. Trots det ville jag att han skulle vara en intressant person, men intressant på så sätt att man vill ha honom på distans och inte för nära inpå. Att vara tillsammans med honom föreställde jag mig skulle vara svårt, ja rent ut sagt omöjligt, men som författare kunde han gärna få vara lite säregen. Det gäller att sticka ut och inte vara som alla andra för att fånga sina läsare har jag hört.

Jag tackade för köpet och lämnade antikvariatet. Den mysiga och tidlösa stämningen försvann och jag tittade i väskan för att försäkra mig om att boken fanns kvar. Det gjorde den naturligtvis, och resten av dagen gick jag runt med en känsla av att något underligt hade inträffat, någonting magiskt utan att det för den skull var någonting som var särskilt underligt eller magiskt med mitt bokinköp. Jag ville att Jonas Engs bok och hans koppling till Det negativa arbetet skulle bli en upptakt till ett äventyr. Detta ständiga jobbsökande som jag brottades med om dagarna resulterade inte i en anställning, inte ens en jobbintervju. Det var synnerligen själspåfrestande, inte minst för att jag till en början var inställd på att arbetslösheten skulle bli kortvarig. Nu kände jag knappt igen mig själv längre och det har på dagen gått tre år sedan jag blev uppsagd som drifttekniker.

När jag senare på kvällen hade plåstrat om foten och vilade i sängen tog jag fram boken. Förväntningarna var stora även om jag inte riktigt visste på vad. Jag ville att det skulle vara mer än bara en bok, och på sätt och vis infriades den önskan när jag såg en dedikation med rött bläck på försättsbladet: *Till Det negativa arbetet. Jonas Eng.*

Det hade jag missat när jag tidigare bläddrade i boken. Jag placerade exemplaret på bröstet och kände mig tvungen att fundera en stund. Fantasin

skenade iväg och jag undrade vad som fått Jonas så intresserad av sällskapet. Det var främmande för mig med ockultism, och vem vet, kanske feltolkade kvinnan vad de ägnade sig åt, men oavsett så var det uppenbart att jag längtade efter att det här skulle leda till en ny början, eller ett nytt kapitel i mitt liv. Möjligen innebar det att jag måste rannsaka mig själv, våga vara annorlunda och den som andra vill ha på avstånd och inte för nära inpå. Precis så som jag tidigare hade tänkt om Jonas. Det var kanske vad det här betydde.

Jag sträckte mig mot nattduksbordet efter en bit turkisk peppar. Att som nu fylla dagarna med planlösa stadsvandringar och att skicka ansökningar till arbeten som jag inte ens ville ha, men kände mig tvingad att söka, var inte hållbart i längden. Jag måste ta kontroll över mitt liv. Kanske har jag låst mig vid att ett arbete ska ta mig bort från där jag befinner mig och fram till där jag vill vara?

Jag tittade på framsidan igen och fick syn på en nätt och jämnt synlig älg som simmade i sjön. Vid sjökanten var ett typiskt svenskt timmerhus i blodröd färg. Om jag någon gång skaffar mig en sommarstuga så vill jag att den ska vara just så avskild och pittoresk som den på bilden. Huset fångade väl in hur en storstadsbo som jag romantiserar om hur det är att bo på landet, långt ifrån trafikbuller och stressade människor som trängs om att dela på utrymme.

Jag läste de första dikterna och upptäckte att innehållet överensstämde med vad framsidan signalerade. I bildspråket hämtades inspiration från svenskt naturliv. Dikterna bestod av orörd skog, algblommande sjöar, blöta mossor och surrande skalbaggar. Däremot förekom det aldrig några människor. Det var som om människor raderats från jordens yta, eller som om Jonas vänt bort blicken och medvetet valt att skriva om annat. Av mänskligheten fanns bara rester kvar, så som raserade byggnader och landsvägar som knappt längre kunde kallas för landsvägar. Jag gillade

speciellt titeln på en av dikterna som löd: ”De kungliga toxephiliterna.” Det lät främmande och exotiskt. Obegripligt på ett närmast lockande sätt.

Klockan var nu sent på kvällen men det var fortfarande obehagligt varmt. Om det ändå kunde regna! Det skulle vara förlösande med ett riktigt våldsamt skyfall, ett oväder med intensiva blixtar och åskknallar som med korta tidsintervaller avlöste varandra. Jag ville se världen så som Jonas såg den, farlig men vacker och i händerna på opålitliga naturkrafter. Jag ville att världens hemligheter inte längre skulle vara hemliga. Att också jag skulle få vara med om någonting spännande.

En tid därefter besökte jag biblioteket i Vallentuna. Jag behövde en stressfri offentlig plats efter ett möte hos arbetsförmedlingen och hittade en avsides stol och slog mig ner med en dagstidning. Det kändes skönt att lämna jobbsökandet för en stund. Även om jag höll god min på mötet så lurade jag mig själv. Jag var där men samtidigt inte. Vad som blev sagt angick mig inte, det var som om jag endast låtsades vara någon som förväntades vara där. Jag hade känt mig som någon annan, en kopia.

Jag bläddrade förstrött i tidningen och hamnade i kulturdelen där jag till min överraskning såg en artikel som var skriven av Jonas Eng. Vilket sammanträffande! Det var som om jag följde osynliga riktningar som bara gick att uppfatta om jag var tillräckligt uppmärksam. I artikeln ansåg Jonas att de som gavs utrymme att skriva om poesi i det etablerade medierna var formalistiska och delade förutfattade meningar. Han gick till hårt angrepp och försvarade en större fantasi och rörelsefrihet i kritiken, som han menade borde undvika att förklara och bedöma. Han skrev bland annat om sin första diktsamling ”Färg på glas”, och hur den kunde läsas som en kommentar till läsandets villkor och en upplevelse av tyngdlöshet. Tydligen var boken ett försök att göra sig fri från kroppen och en strävan mot genomskinlighet och okroppslighet, vilket gått kritikerna förbi.

Jag funderade på att köpa en tidning på väg hem för att läsa artikeln mer noggrant, men lade då märke till någonting besynnerligt. Det var så uppenbart. I början av artikeln var de första bokstäverna efter varje indrag kursiva och skapade en dold mening om de sammanfördes, vilket naturligtvis måste vara avsiktligt. Den mening som följde av att läsa på det här sättet löd: *Det negativa arbetet tyder glaskartor.*

Samtidigt som jag gjorde denna upptäckt kom två män påfallande nära och pratade högljutt. Jag ville att de skulle flytta på sig, men de stannade kvar och ofrivilligt fick jag veta hur det gick för deras barn i skolan och om lärarnas bristfälliga pedagogik. Jag reste mig irriterad. Jag behövde få vara ifred, gå hem eller också …

Jag gick fram till en bibliotekarie och frågade.

”Det här kan låta konstigt, men jag vill veta mer om glaskartor?”

Hon tittade på mig som om frågan inte alls var konstig.

”Kartor finns i avdelningen längst ner till höger, men om du menar hur glasföremål tillverkas så har du större chans att finna en passande bok i avdelningen för hantverk.”

Svaret gjorde mig missnöjd. Jag hade hellre sett att hon förstod att jag menade någonting annat med min fråga. Jag vet själv inte vad.

”Tack. Och så var det en annan sak jag vill ta reda på. Det ska finnas ett litterärt sällskap som heter Det negativa arbetet. Vet du vad det är och hur jag kan komma i kontakt med dem?”

Nu fick jag konstigt nog en blick som avslöjade att min fråga var besvärlig. Bibliotekarien drog luft långt ner i lungorna och sa:

”Jag kan hjälpa dig med böcker. Men om det är ett litterärt sällskap du letar efter så kan du prova att vända dig till DELS, det vill säga De Litterära Sällskapen. De har en tidning som heter Parnass som finns bland tidningarna och tidskrifterna.”

”Tack så mycket.”

Min hjärna kändes som om den var knådad av en bagares händer. Det måste vara dagens anspänningar från arbetsförmedlingen, de högljudda männen och bibliotekariens bemötande som orsakade det. Varför blev hon så besvärad av min fråga? Jag borde ta reda på mer om DELS, och läsa några nummer av Parnass, men jag var inte upplagd för mer påfrestning denna dag och skyndade istället hem med en svag förhoppning om att vara några steg närmre i jakten på Jonas besatthet av Det negativa arbetet. Det var som jag medvetet flydde livets ansvar och tråkigheter för att istället uppgå i detta mysterium. Ett medvetet och samtidigt ett omedvetet val för att livet som arbetslös var dödstrist och orättvist.

På väg hem memorerade jag det kodade meddelandet och upprepade det för mig själv som ett mantra. *Det negativa arbetet tyder glaskartor.* Vad ville han få sagt med det? För säkerhets skull köpte jag en tidning i en kiosk för att inte glömma bort vad det stod i artikeln. Det fick det vara värt, trots min ansträngda ekonomi. Väl hemma i lägenheten kastade jag av mig kläderna på köksbordet och stod i trosor och BH. För att ingen skulle se mig drog jag för persiennerna. Jag blev sugen på någonting salt, som turkisk peppar, och att läsa någonting lättsamt och underhållande, eller kanske ta en kall dusch. Så här måste det vara att längta efter tyngdlöshet, tänkte jag, att nästan vara okroppslig. Det kändes som att det fanns mycket som jag borde göra men samtidigt som att jag inte visste hur jag skulle börja. Det var trångt i huvudet, jag tror att mina händer darrade och jag satte mig vid köksbordet, slog upp kulturdelen i tidningen och läste artikeln igen.

Följande dag lyssnade jag på radion till frukosten. Det har blivit som en vana för att lindra ensamheten. När kaffet runnit till i kannan berättade en man på nyheterna om en poesifestival som skulle äga rum i Nässjö om en månad på Sörängens folkhögskola. Jonas namn nämndes bland de medverkande, han var inbjuden att delta i ett panelsamtal om samtida svensk naturpoesi. Jag slogs av att jag inte visste vem Jonas var för några

dagar sedan men nu plötsligt dök han upp i alla möjliga sammanhang. Jag bestämde mig genast för att resa dit. Det skulle kännas bra att få se honom livs levande, och om jag fick chansen att träffa honom skulle jag fråga om det kodade meddelandet och om Det negativa arbetet. Jag blev uppspelt vid tanken. Naturligtvis skulle jag besöka festivalen, det var det enda rätta att göra.

Jag stängde av radion och hällde upp en kopp svart, starkt kaffe. Det var som om jag vunnit pengar på lotto. Snabbt svepte jag den heta drycken som om det inte var kaffe utan en shot med ingefäradryck.

De följande dagarna innan poesifestivalen tänkte jag oavbrutet på Jonas och Det negativa arbetet. Jag försökte förbereda mig på alla tänkbara sätt. Jag vet inte varför det här betydde så mycket för mig, men jag antar att det var på grund av nyfikenhet. Att jag var vetgirig. Jag köpte en tågbiljett tur och retur och ett rum på Nässjös stadshotell. Det blev dyrt men fick vara värt det. Jag bläddrade i några nummer av Parnass men hittade ingen information om Det negativa arbetet, sällskapet verkade inte finnas. Jag letade även efter Jonas första diktsamling som hade nämnts i artikeln och gick tillbaka till antikvariat. Jag fick hjälp med att leta, men boken fanns inte i deras hyllor, vilket upprepades på alla andra antikvariat och bibliotek som jag besökte. Det var som om boken inte existerade.

Med allting annat i livet blev det en paus. Jag slutade skicka jobbansökningar och vände på dygnen. Jag föredrog att vara vaken på de ljusa sommarnätterna framför de brännheta dagarna som bara gjorde mig varm och orkeslös. Det var i början av augusti, då sommaren antogs övergå i tidig höst, men värmen bara fortsatte. Jag planerade för vad jag skulle säga när jag väl träffade Jonas. Det kändes lite som att förbereda sig för en jobbintervju. Jag övervägde att ta med mig Riktningar och fråga om en signering, det var så jag ville gå tillväga, vara intresserad men inte för intresserad. Vara lite sval och väl avvägd och inte för påträngande.

Tågresan ner till Nässjö blev lång. Jag kunde varken sova, läsa eller äta. När jag klev av tåget var jag lättad över att äntligen vara framme och med hjälp av en karta tog jag mig förbi ett villaområde och fram till Sörängens folkhögskola. Utanför skolbyggnaderna hade det redan samlats cirka hundra besökare. Jag fick intryck av att det låg en litterär prestige i luften och att de som samlats kämpade med att vara sociala och hade koll på varandra.

Festivalen hade redan börjat och jag följde med människorna in i en aula där poeten Björn Hammare läste ett urval av sina dikter. Jag fann det påträngande att lyssna på hans skorrande småländska som var uppblåst och självsäker. Den ena dikten efter den andra var för mig endast obegripliga ord som travades på varandra. Till sättet var han sävlig och såg äldre ut än vad han förmodligen var. Jag satt artigt kvar och väntade på att det skulle ta slut.

Nästa poet på tur var Nina Ring, en ung kvinna med långt svart hår ner till ländryggen. Hon hade en större publikkontakt och pratade mellan dikterna bland annat om hur hon på tåget till festivalen blev besvärad av en medpassagerare som ständigt sökte ögonkontakt tills hon blev tvungen att byta vagn. Dikterna hon läste var påfallande svarta och självutnämnande. Ingen av dem tyckte jag kunde mäta sig med Jonas poesi.

När den kvinnliga poeten gick av scenen applåderade besökarna. Nu var det äntligen Jonas tur att delta. När jag såg honom gå på scenen blev jag övertygad om att det inte kunde vara någon annan. Det låg en svart energi över hans uppenbarelse, som om han brottades med svåra samvetskval och hade en kronisk depression. Till utseendet var han ett utmärglat huvud på ett knippe med pinnar. Jag uppskattade att han var trettio år eller något äldre. Något sa mig att han levde på övertid och inte skulle överleva många år till.

Han tittade mot publiken och synade oss som om det var någon han letade efter. När han inte hittade den han sökte slog han sig ner bredbent på en stol, lutade sig tillbaka mot ryggstödet och såg nästan ut att somna. Hans

vänsterhands långfinger tecknade två cirklar i bordskivan, vilket inte borde betyda någonting, men som jag ändå lade märke till. Det var som han signalerade ett hemligt tecken.

Björn Hammare, poeten som nyligen läste sina dikter, tog av sig sina små runda glasögon, placerade dem på ett bord och presenterade allvarligt deltagarna i panelsamtalet och ämnet de skulle diskutera. Jag synade samtidigt Jonas noggrant. Han hade ett svårtytt ansiktsuttryck, det såg ut som om han var på väg att gråta eller också skratta. Det var vilket som.

Björn sa:

”Den svenska poesin och naturpoesin i synnerhet har en rik tradition av att ständigt vara närvarande, om det så bara är i periferin. Naturen går inte att förbise och är lika självklar som plats och som psykisk terräng. Det poesin gör är att ta ner abstrakta stora problem till en konkret, subjektiv nivå genom att gestalta det som inte lätt går att skrivas om.”

När Jonas för första gången tog till orda så pratade han med en ansträngd, mörk röst som passade hans märkliga fysionomi. Det lät som om han var den sjöman som ofta porträtteras i tavlor med skägg, pipa och regnhatt.

”Det jag har märkt är att ju mer marginaliserad poesin blir, desto större betydelse får den för de som verkligen bryr sig. Inga andra människor som jag har träffat är lika hängivna som poesiläsarna. Om du tvivlar, fråga någon som inte bara känner till utan verkligen noggrant läser Rimbaud. Ingen läser Rimbaud halvhjärtat.”

Jag försökte följa med i diskussionen. Jag vet inte vad jag förväntade mig av poesifestivalen, men jag hoppades på att Jonas skulle leda in samtalet på Det negativa arbetet. Att naturen var en sorts bro till en förståelse för esoterisk kunskap. Jag ville få en inblick i vad som fascinerade honom.

Samtalet fortskred. Efter ett uppehåll i Ann Jäderlunds sexualiserade naturdikter sa Jonas opåkommet:

”Det är med en schizoaktiv analys över verklighetens otillräcklighet som vi först kan tyda vad som finns omkring oss. Vad är naturligt och hur förhåller vi oss till det onaturliga? Naturen går djupt i medvetandets tankar om ursprunglighet. Det vill säga vad vi själva tillhör, kanske undantränger eller ger utlopp för.”

Den kvinnliga poeten på scenen nickade. Hon fortsatte samtalet och jag fick stundtals svårt att förstå vad de ville förmedla. Om Jonas under samtalet lämnade ledtrådar om Det negativa arbetet så var de för subtila för mig för att kunna uppfatta. Det var överraskande, eller en besvikelse, att han aldrig nämnde någonting om sin egen poesi eller om sällskapet.

Efter cirka en timma var panelsamtalet över och liksom tidigare applåderade publiken gillande. Jag hade nu fått träsmak av den hårda stolen och reste mig stelt. På något sätt var jag både besviken och nöjd. Besviken för att jag trodde Jonas var besatt av esoteriska frågor, nöjd över att han verkade vara den excentriska person som jag föreställde mig att han skulle vara.

Jonas gick bort för att prata med en av arrangörerna. För att inte missa tillfället plockade jag fram mitt exemplar av Riktningar och en bläckpenna. Nu var det äntligen dags.

Arrangören, eller om det var en lärare, gick iväg och Jonas vände sig trött mot mig. Jag sa ingenting utan räckte bara blygt fram boken och pennan. Han stödde boken mot låret och skrev med snabba pennrörelser. Att han redan signerat boken tidigare var ingenting han reagerade på.

”Jag har letat efter din första diktsamling men utan framgång. Finns den att få tag på tro?”

”Det förvånar mig inte”, sa han och räckte tillbaka boken. ”Den finns bara i fyrtio exemplar, och dessa äger bara kritiker och bekanta till mig.”

Då jag snabbt förstod att han inte var intresserad av att småprata, frågade jag rakt på sak:

”Det negativa arbetet. Vad är det?”

Han blev intresserad och synade mig med samma blick som när han i början av seminariet letade efter någon i publiken.

”Hur kommer det sig att du frågar?” sa han och ville uppenbarligen att jag skulle berätta vad jag visste. Han såg inte längre ut att ha bråttom. Jag berättade om mitt besök på antikvariat Kolon, att jag köpt hans bok och om samtalet med kassörskan. Jag visade honom dedikationen till Det negativa arbetet i boken och nämnde även artikeln och det hemliga meddelandet som måste ha varit avsiktligt.

”Följ med mig,” sa han efter att ha funderat en stund. ”Det finns någonting i min bil som jag vill visa dig och som skulle kunna väcka ditt intresse.”

Jag kunde inte annat än följa med. Skulle jag nu få svar på de frågor jag så länge sökt? Jag hoppades det. Det var uppiggande att lämna den instängda luften i aulan och att få komma ut. Jag kunde inte låta bli att flera gånger gäspa in nattluften i långa inandningar. I skenet från en lampa vid huvudentrén öppnade jag boken för att se vad han hade skrivit: *Tack för att du intresserar dig för min poesi. Med varm hand: Jonas Eng.*

”Jag kanske ska börja med att säga att inte heller jag vet vad Det negativa arbetet är. Jag hoppas det inte gör dig besviken. På ett liknande sätt som du fick reda på det av mig så har jag fått reda på det av den nu avlidna poeten Stig Dagsköld. Vad jag kommit fram till är att … jag hoppas du inte är fördomsfull mot, vad ska jag säga, att verkligheten inte är definierad. Att det finns utrymme för metafysiska frågeställningar?”

Jag sa övertygande att så inte var fallet, tvärtom var metafysik någonting som intresserade mig mycket. I själva verket var jag inte riktigt säker på vad han menade med metafysik och trodde kanske att han menade

ockultism. Jag ångrade mig och förstod att han skulle genomskåda mig om jag var oärlig.

Jag följde med ut på skolans parkeringsplats. Från en ficka tog Jonas fram en nyckelknippa och öppnade upp en bildörr till en blå Audi. Han sträckte sig in i baksätet och plockade upp en skrynklig kavaj och kände på den så som man gör när man letar efter någonting i fickorna. När han hittade vad han letade efter höll han ett tunt glasföremål i handen.

”Vad jag vet så är Det negativa arbetet en grupp människor som ägnar sig åt esoteriska frågor. Vad de mer ägnar sig åt, delvis, är att lämna ut kodade meddelanden, eller ledtrådar som pekar mot Det negativa arbetet och dessa glaskartor. Vad jag förstår handlar arbetet om möjliga verkligheter. En sorts kartläggning.”

Jonas gav mig glasföremålet. Det var en platt rektangel, ungefär lika stor som en plånbok. På ytan fanns gravyrer som föreställde ett landskap med topografiska instruktioner, och längre ner en tabell som liknade en almanacka eller ett arbetsschema.

”Dessa glaskartor är instrument för att hitta zoner som sällskapet valt att kalla för tillfälliga paradis. Det har med rum och tid, orsak och verkan att göra. Med en karta som den här kan man tyda ett undantag i kausalitetslagen. Låt mig förklara lite närmre, kan jag få låna ditt exemplar av min diktsamling?”

Jag gav honom diktsamlingen, inte säker på vad den hade för samband med vad han pratade om. Han höll upp bokens framsidan så att jag kunde jämföra den med glaskartan.

”Kartan och framsidan avbildar samma landskap, en enslig plats utanför Jönköping. Om man tyder kartan rätt markerar den en av de tillfälliga paradisen som aktiveras eller öppnas en kort stund vid vissa tidpunkter. Av nyfikenhet ville jag ta reda på vad allt detta handlar om, Stig hade nyligen avlidit och jag kände att jag var skyldig att ta redan på vad han försökte

inviga mig i. Sagt och gjort, jag åkte till den bestämda platsen och tog några bilder. Ingenting särskilt inträffade och jag kände mig besviken och missnöjd och hade väl förväntat mig mer. Jag stannade kvar flera timmar efter paradiset var stängt och begav mig sedan hem, men när jag senare inspekterade bilderna mer grundligt fanns där en simmande älg. Ser du!”

Han pekade på älgen på bokens framsida som jag tidigare noterat.

”Älgen dök upp exakt på den angivna tiden när paradiset öppnades. Men det märkliga är att jag, samtidigt som jag fotograferade, såg en simmande älg som befann sig längre bort, men som inte kom med på bild. Jag kommer så väl ihåg den för en rund hudfärgad fläck på halsen som liknade ett sår eller en missfärgning. Jag minns att jag tyckte älgen såg overklig ut. Med andra ord, för att inte göra dig förvirrad, så fanns där två älgar. En som kom med på bild och en längre bort som inte kom med. När jag tittade noggrannare på fotografierna såg jag att det var samma älg då de båda hade den missfärgade fläcken på halsen. Det var alltså samma älg som befann sig på två platser samtidigt.”

Jag tittade noggrannare på glaskartan.

”Vad betyder det tror du?” Det var lika bra att ta reda på så mycket som möjligt. Jonas tycktes inte vara ovillig att dela med sig, och det var jag tacksam för. Det var nästan som om han längtade efter att få prata med någon om vad han kände till.

”Det betyder att det finns någonting med glaskartorna och de tillfälliga paradisen som inte bara är gallimatias. Jag fick kartan av poeten Stig Dagsköld som jag nämnde tidigare. En av mina poetiska förebilder. Han skrev naturlyrik, liksom jag, men med glaskartan var han mycket förtegen. Jag fick den som en gåva från hans testamente och han pratade aldrig med mig om den. Varför just jag fick den vet jag inte, kanske för att vi delade ett poesiintresse. Till en början förstod jag inte vad det var, men sedan föll pusselbitarna på plats. Att glaskartan anger vissa specifika tillfällen vid en

geografisk plats gick snabbt att lista ut, men att Det negativa arbetet gick att kopplas till kartan förstod jag långt senare när jag läste hans senare diktsamlingar. I dikterna gömmer han information om Det negativa arbetet och skriver bland annat att ”det är en i hemlighet dold förbittring som bäst lämnas åt de initierade.” Det finns också en artikel i Lyrikvännen som publicerades ett år efter att cancern tog honom, där han avslöjar ett nätverk av författare som ägnar sig åt utflykter till bestämda resmål. Resmål bortom sans och reson. Han skrev att de nu inte är många kvar som ägnar sig åt dessa platser och att arbetet måste återupptas av andra, vilket jag tog bokstavligt och personligt.

”Så det finns fler kartor och fler zoner?”

Jonas tittade på mig med brinnande ögon.

”Förmodligen. Men det här är den enda glaskarta som jag känner till. Jag vet inte vilka de andra människorna som är initierade är, men tillsammans bildar de Det negativa arbetet. Möjligen har kartorna förstörts så de tillfälliga paradisen måste upptäckas på nytt. Möjligen är kunskapen om de tillfälliga paradisen äldre än vad vi kan föreställa oss. Jag vet inte. Jag är rädd för att jag inte kan ge dig alla de svar som du söker. Jag försöker själv hitta dem.”

Jonas plockade fram en penna och skrev sitt telefonnummer i diktsamlingen på samma sida som han tidigare nedtecknade sin hälsning.

”Om du vill får du gärna ringa mig så vi kan fortsätta jakten på vad Det negativa arbetet är. Det vore trevligt att ha någon att dela äventyret med.”

Han gav mig boken med trevande händer, tog på sig den svarta kavajen och stoppade glaskartan i fickan. Det var dags att skiljas åt. Med en nick satte han sig i bilens förarsäte, stängde dörren och rullade ner fönsterrutan med en allvarlig min.

”Jag menar det. Ring mig om du vill. Jag har bråttom och måste snabbt ta mig till Jönköping igen. Om jag skyndar hinner jag fram till nästa tillfälle

då glaskartans tillfälliga paradis ska öppnas. Jag kan berätta hur det går om du är intresserad.”

Han startade motorn och rullade sakta iväg på grusvägen. Människor som rökte stod vid skolbyggnadernas husväggar och fyllde min ensamhet med ett sorl av röster. Jag undrade om jag i och med detta fått vad jag letade efter. På sätt och viss hade jag det. Jag övervägde om jag skulle bege mig till hotellet eller rent av ta ett nattåg hem. Kvar på poesifestivalen ville jag inte vara. Om Jonas var på väg till ett av de tillfälliga paradisen så skulle han förmodligen inte dyka upp i morgon på poesifestivalen och då kunde det lika gärna få vara. Mitt sökande efter glaskartornas hemlighet skulle fortsätta genom ett telefonsamtal.

Plötsligt såg jag hur Jonas blå Audi dök upp igen. Han kanske glömde något? Bilen stannade, han vevade ner fönsterrutan och för första gången såg jag honom le.

”Om du vill kan du få följa med?”

Vad hade jag att förlora? Jag besvarade leendet och satte mig i passagerarsätet och spände fast säkerhetsbältet.

”Vad fick dig att ändra dig?” frågade jag.

Han körde långsamt ut från parkeringen och accelererade när vi kom ut på en bilväg. Händerna på ratten hade långa och smutsiga naglar. Inne i bilen luktade det som om han öppnat en påse med torrostade jordnötter.

”Det kan vara trevligt med sällskap. Jag är bra på att bedöma människor och du är genuint intresserad, det märks. Det är väl därför. Jag tror du förstår att det är en hemlighet som är värd att upptäcka och att upptäckten kommer få betydelse inte bara för dig eller för mig. Jag behöver det här och du behöver det här, det var väl därför.”

Han svängde in i en rondell och följde en vägskylt ut på motorvägen. Genast hamnade vi ute i skogen. På nästa skylt såg jag att det var 43

kilometer till Jönköping, då borde vi vara framme om en timma ungefär. Det var inte så farligt.

”Det stämmer. Jag behöver det här!” svarade jag och fick lust att säga någonting roligt för att lätta på stämningen, men avstod. Det var inte läge för ett skämt. Mycket talade för att jag inte borde utsätta mig för att vara ensam med en främling långt ute i obygden, men också jag är en god människokännare. Jonas är inte farlig, bara säregen. Om han får för sig att göra något dumt så är jag fysiskt överlägsen honom. Det är han som borde vara rädd för mig och inte tvärtom.

”Vi får se vad som händer. Jag tänker även denna gång fotografera händelsen för att se om någonting avvikande inträffar. Paradiset befinner sig i sjön, jag tänker att det vore intressant att beträda platsen, men då måste jag simma, och det vet jag inte om jag är beredd att göra.”

Jonas tryckte igång bilstereon. Klassisk musik spelades på tillräcklig låg volym för att vi utan besvär kunde fortsätta prata.

”Ärvo Pärt”, sa han med ett beundrande ansiktsuttryck. ”Jag skjutsar tillbaka dig när det är över.”

"Så klart” svarade jag.

Jag gillade att luftkonditioneringen var på. Efter att ha lyssnat på musiken en stund frågade han:

”Vad tyckte du om panelsamtalet?”

Skulle jag göra honom besviken om jag avslöjade att jag i själva verket inte visste särskilt mycket om poesi? Jag försökte hitta en utväg genom att ge beröm.

”Det var intressant. Ni pratade mycket initierat om ämnet.”

”Det säger du.”

Det såg inte ut som om han uppskattade mitt beröm. Han önskade ett mer omfattande svar.

”Jag reagerade på två saker. Det ena var att du inte pratade om din poesi, det andra var att du inte nämnde någonting om Det negativa arbetet. Jag hoppades att du skulle göra det.”

Jonas svarade utan att försöka imponera.

”Jag har svårt för att prata om det jag skriver. Det är enklare att prata om andras dikter och jag är minst lika intresserad av poesikritik som av poesi. De två intressena går hand i hand. Att jag inte pratade om Det negativa arbetet föll sig bara naturligt då jag inte fått betalt för det. Det skulle vara opassande att nämna.”

Vi fortsatte åka en stund under tystnad. Vi var två främlingar som närmade oss ett oförklarligt mysterium som kanske bara vi och några få andra kände till, och det var det enda som betydde någonting. Konstigt ändå hur jag för inte så längesedan övervägde att ta tåget hem.

Barrträden passerades i 110 kilometer i timmen. Jag gillade hur skogen aldrig tycktes ta slut. Ett moln av kajor flög i flock i en sorts riktningslös lek högt uppe i den benådade himlen. När vi närmade oss en trafikskylt skjuten av luftgevärskott saktade bilen in och vi fortsatte på en illa asfalterad väg som efter en kilometer blev till en grusväg. Jonas stängde av stereon. Det var nu skymningsmörkt ute.

”Där har vi sjön”, sa han och pekade. Jag såg först inte vad han menade, men så tog vägen slut och på höger sida fanns inte längre skog utan en sjö. Vattnet låg spegelblankt, och det var just så vackert och vemodigt som bilden på bokomslaget. I verkligheten ännu vackrare och vemodigare. Sjön var inte större än att det gick att se hela dess omfång och jag skulle utan problem kunna simma över till andra sidan om jag ville.

Vi klev ur bilen. Alldeles bredvid hjulen låg en död grävling platt som papper mot marken. Jag förväntade mig en rutten doft men kunde bara urskilja en överspändhet i luften. Det luktade sommarlov och som när man

lär sig knyta rosetter med skosnören, som ett gammalt undanträngt barndomsminne.

Jag passerade grävlingen och ställde mig vid sjökanten. Det fanns hus i närheten men jag hade svårt att avgöra vilket av dem som var på bokomslaget. Alla fönster var nedsläckta och husen såg påfallande lika ut. Jag hade föreställt mig att sjön skulle var mer isolerad.

Jonas ställde sig vid min sida av bilen och sa med en spänd röst:

”Tar man sikte på den stora stenen vid björken på andra sidan och drar ett streck i tanken till var bilen står parkerad så vet du var det är. Det är i centrum av sjön, i en cirkel som är stort som en brottningsring. Kom, huset som jag fotograferade är inte långt härifrån.”

Jag varken såg eller hörde några andra människor i närheten vilket passade mig bra. Jag ville att det här bara skulle angå mig och Jonas. Det var vår hemlighet och om andra människor blandade sig i vårt ärende skulle det bara förstöra vad vi var på väg att upptäcka. Vi promenerade en liten bit bort och hamnade framför stugan.

”Vi har en bänk vi kan sitta på. Då slipper vi stå.” sa han.

”Hur lång tid är det kvar” frågade jag.

Jonas tittade på sin armbandsklocka.

”En halvtimma.”

Vi satte oss på bänken och tittade ut över sjön. Ytan låg spegelblank. Jag är inte bra på fågelljud men kunde ändå höra en gök i närheten. Jonas hade svårt för att sitta stilla och vickade ena foten fram och tillbaka nervöst. På prov tog han några bilder med mobilen för att vara förberedd.

Vi väntade.

Jag behövde röra mig för att inte bli kall och reste mig från bänken. En dålig känsla i magen hade växt fram, det kändes som när jag struntar i att dricka laktosfri mjölk. Jag kände mig rastlös och orolig. Jonas satt tyst kvar på bänken och jag hade sakta börjat vänja mig vid honom, hans särdrag.

När vi pratade i bilen så hade han framstått som en försiktig och ordnad människa och inte så excentrisk som jag först hade föreställt mig honom. Det var nästan som om han tidigare på seminariet bara låtsades vara någon som han inte var.

Jag steg uppför en slänt med oklippt gräs och ställde mig framför ett fönster till det övergivna huset. Det var mörkt i köket, som såg ut att vara renoverat på 60-talet och stått orört sedan dess. Köksbänkarna var låga och istället för en elektrisk spis var där en gjutjärnspis och en trave med vedträn i en trälår. Det var annars ett städat och ompysslat hem. Golvet var schackrutigt, men det låg någonting där. Jag pressade ansiktet mot rutan och formade händerna som skygglappar. Var det en björnfäll? Men så såg jag att det rörde på sig och hjärtat hoppade till i bröstet.

Vad i hela friden! Det var stort, hade horn och så förstod jag vad det var. En älg. Den fick syn på mig, reste sig och var nära att slå huvudet i taket. Genast blev den arg, rädd eller både och. Öronen vreds bakåt och huvudet sänktes. Hovarna slog aggressivt mot golvet.

”Vad gör du? Det börjar snart!” ropade Jonas.

”Det är älgen”, sa jag och vacklade skrämd några steg bakåt. ”Den är tillbaka, men i huset.”

Älgen tog sats och rusade rakt mot fönstret. Jag urskiljde den vita fläcken på halsen när rutan krossades med ett brak och glas flög genom luften. Med hela sin tyngd hamnade han med huvudet utanför rutan men med kroppen kvar inne i huset. Den drog och slet för att komma loss och skar sig på halsen. Saliv stänkte från munnen. Mina jeans blev blodfläckade och jag stod blickstilla, skräckslagen. Bara några meter skiljde oss åt. Min kropp ville fly men jag var oförmögen till det. Vi fick ögonkontakt och för en bråkdels sekund delade jag djurets bottenlösa skräck, och det fanns ett raseri där. En vild smärta som förberedde sig på att dö eller döda. Jag tänkte

på turkisk peppar och Jonas första diktsamling som skulle ha handlat om tyngdlöshet, det var som att blicka in i mig själv.

Jonas ryckte mig ur mitt förstelnade tillstånd. Utan att jag varit medveten om det hade han sprungit fram och gett mig en hård knuff i ryggen. Jag tappade balansen och snubblade bort några meter och rullade runt i det höga gräset. Det högg av smärta i knäna och jag visste inte vad som var upp och ner.

”Håll dig undan” skrek Jonas. ”Den gör det igen.”

Jag hörde mer glas som krossades och på något sätt pressade sig älgen ut ur huset. Som en vidunderlig födelse. Den raglade fram med nedsänkt huvud och tog sikte på Jonas som inte hade någonstans att ta vägen. Hur är det man ska bete sig i närheten av vilda djur som attackerar. Spela död eller skrämmas genom att föra oväsen?

Jonas höll upp mobilen framför sig som en sköld och började fotografera när älgen sprang rakt mot honom. För varje bild hördes ett ljud som simulerade en gammal analog kamera.

”Spring Jonas” skrek jag, men förgäves. Hovarna stampade honom i huvudet och jag tänkte på grävlingen som låg platt som papper mot marken. Ansiktet liknade ett moget körsbär som pressades mellan två fingrar.

Sedan tog den sikte på mig. Den vita fläcken på halsen lyste som snö. Jag gick baklänges mot strandkanten och nynnade på en melodi för att lugna mig, och kanske också älgen. Ingen kan vara arg på någon som nynnar. Jag steg ner i vattnet och blev blöt om fötterna. Det var nu älgen som bestämde, och han motade mig längre ut. Ögonen kändes som två kokta ägg, han ville inte släppa mig med blicken och jag vadade ut till midjan. Solen hade gått ner. Eller hade den gjort det för ett tag sedan?

”Hjälp mig” ropade jag. Någon kanske trots allt var hemma i ett av husen. Av älgens reaktion att döma blev han inte skrämd av att höra min

röst, snarare ännu mer uppretad. Jag föreställde mig att han förstod vad jag sa.

”Hjälp mig” skrek jag för allt vad jag var värd. ”Gör mig inte illa!”Jag behöver det här och du behöver det här, det var vad Jonas hade sagt. En bit bort låg han orörlig, troligtvis död. Det fanns inte en chans i himlen att han överlevde nedtrampningen.

Jag kan simma till andra sidan!

Temperaturen i vattnet var badvarmt och jag sköt ifrån med benen och hamnade horisontellt i vattnet. Jag var tillräckligt tunt klädd för att inte bli för tung. Med starka armtag gled jag fram. Jag hade nu inte längre uppsikt över älgen men hörde den plaska och frusta bakom mig.

”Hjälp för fan. Ge dig av!”

Om jag tidigare önskade att vi var ensamma, så önskade jag nu av hela mitt hjärta att det var tvärtom. Någon måste väl finnas i ett av husen? Jag sparkade hårt med benen. På något sätt måste jag vara snabb men ändå spara på krafterna. Jag vände mig på rygg för att se om älgen närmade sig. Var det inbillning, eller var den längre bort nu? Det såg ut som om den kämpade med att inte sjunka. Älghuvudet och de uppstickande hornen såg ut att växa.

Jag kommer klara det här, med eller utan hjälp. Jag tog sikte på björken som Jonas tidigare nämnt som riktpunkt, men obehagligt kallt vatten tryckte på underifrån. Jag måste ha nått en djupsänka. Luftbubblor sprack vid ytan och luktade illa. Vattnet virvlade konstigt och älgen var inte längre synlig. Herregud, hade den dykt? Var den under mig? Jag simmade med panikartade simtag men lyckades inte ta mig framåt.

Och så insåg jag varför. Älgen hade medvetet motat mig ut till mitten av sjön och Det tillfälliga paradiset hade öppnats. Jag var mitt i det. Fler och större bubblor steg mot ytan och strömmarna var nu så kalla att jag

riskerade att bli nedkyld, och någonting stort gled under mig. En skugga av gigantiska proportioner. Två stora cirklar.

Jag tog fler simtag men kunde inte glida framåt, armarna kändes tunga och oformliga som trädgrenar. Strömmarna tilltog och någonting mjukt fick fäste om mina fötter och drog mig ner under utan. Jag höll andan och sjönk. Det var en fråga om sekunder, minuter, eller år. Det var Det negativa arbetet, det var glaskartorna och det var jag och det var Jonas och känslan av tyngdlöshet när jag öppnade ögonen och drog smutsigt vatten ner i lungorna. Nedanför var det fasansfulla som väntade och drog i mig. Jag såg två lysande ögon.